

LA TORRE DEL PORTAL DE SOBRERROCA

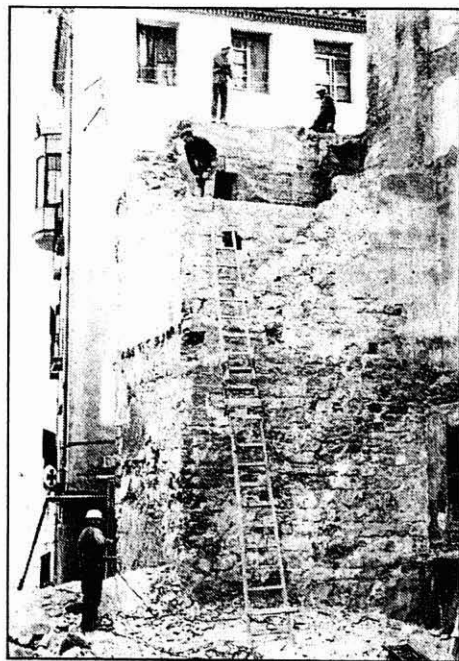
X. Sitjes i Molins

La restauració de la torre que subsisteix, del portal de Sobrerroca, ha passat sense pena ni glòria, degut a haver-se acabat en temps de la campanya per a les eleccions municipals, ara fa cosa d'un any, i sembla que l'Ajuntament que va emprendre la revalorització d'aquell element de les muralles manresanes no devia considerar l'obra de prou importància, com per a fer-ne menció amb finalitats electoralistes, i això s'avé amb la manifestació d'un qualificat edil, que va dir abans de la restauració que, a criteri d'ell, més valia ensorrar la torre, que no valia la pena de conservar-la. Per sort, el seu parer no devia prevaldre, perquè l'edifici es va restaurar i ací el tenim: un testimoni, si no únic, perquè encara hi ha bastants trossos de les muralles medievals de Manresa, sí el més vistós del que en queda, tot i la seva relativa modèstia.

Aquesta torre, emplaçada a la cantonada del carrer de Sobrerroca amb el del Joc de la Pilota, és una construcció prismàtica, de base gairebé quadrada (fa 5,30 per 4,90 m.), per uns deu metres d'alçada en el seu estat actual i un gruix de parets, d'1,20 m.

Interiorment era dividida en sostres embigats i les parets tenen els paraments de pedra picada, amb els carreus posats de llarg i fent filades d'alçada semblant. Però aquesta obra pètria no arribava pas fins dalt, sinó

que s'acabava de manera irregular en alçada i era completada amb un encofrat de fang, cosa aquesta bastant corrent, quan necessitats peremptòries obligaven a acabar una obra amb presses i no hi havia temps de fer-la tota de pedra, (1) com devia passar en temps de la guerra de Pere III de Catalunya contra Pere I de Castella, que fou quan el nostre comte-rei va manar reforçar les muralles de la ciutat i així mateix ho acordà el Consell municipal, l'any 1365.

Vista dels treballs efectuats l'any 1966 a la Torre del Portal de Sobrerroca. (Foto Quintana).

L'obra de tàpia es va conservar bastant bé mentre la torre fou protegida per la teulada de la casa que més tard l'englobà, però quan aquesta fou demolida, les pluges van anar esgratinyant el fang, que començà a esmicolar-se i regalimar, embrutant les parets de pedra.

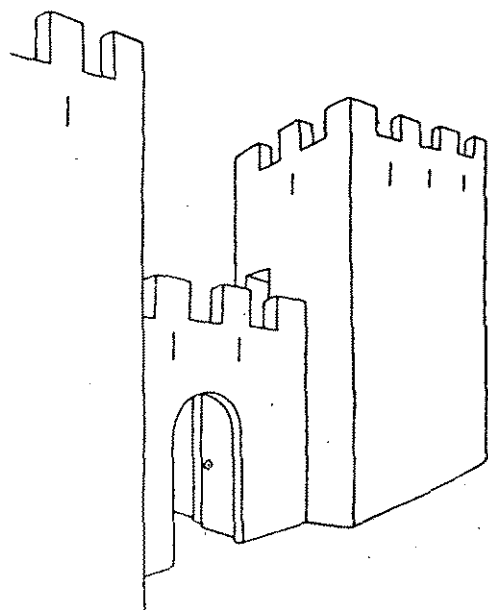
En emprendre la restauració, després de la necessària neteja dels paraments, calia donar una solució al coronament terrícol de l'edifici. No es podia, és clar, tornar-lo a fer de tàpia i es va optar per construir-lo de ciment, també encofrat, com ho havia estat el fang originari, reproduint així, si no el material, sí el procediment constructiu genuí.

Si es pot fer alguna crítica, és la de no haver barrejat el portland amb argila vermella, com vaig aconsellar, amb la qual cosa, sense pretendre falsificar res, s'hauria aconseguit acostar-se més a l'aspecte primitiu i evitar la tonalitat freda i sovint repulsiva d'aquell ciment.

Aquesta torre no era un element solt, sinó que feia parella amb la que hi havia a l'altra banda del carrer, ambdues flanquejant el portal de Sobrerroca, que va subsistir fins el segle passat.

D'aquest portal encara en queden les arrencades de l'arc i de la volta del porxo, a la cara est de l'edifici restaurat.

Sobre el porxo de darrera l'arc del portal hi havia un pas que anava d'una torre a l'altra, com ho demostra el portalet que es veu a la mateixa cara llevantina de la torre conservada, obertura que queda a uns sis metres de terra. Aquell passadís era protegit per fora amb un ampit fet de tàpia, proba-

Reconstrucció ideal de portal de sobrerroca

blement coronat de merlets, per facilitar la defensa del portal i protegir els que n'estaven encarregats. Així es dedueix d'un text aportat per Sarret, que diu que el Consell municipal, el 1365, ordenà que "... sia posada la reevolta del portal de Sobrerroca tro a l'anell del portal e sia feït un cors de tàpies dalt e un porxet a dins. . ." (2)

No caldria dir que el portal que hi ha als baixos de la torre és cosa moderna i que hauria estat millor aparellar-lo, per completar l'obra medieval i tornar-li l'aspecte ferreny que tingué en altres temps, quan no se sentia la necessitat d'aprofitar el lloc per tan-car-hi un carretó de les escombraries.

En arranjar l'entorn d'aquesta resta de les nostres fortificacions trescentistes es va trobar, aparedada, una aigüera antiga, que no té res a veure amb aquelles, però que, conservada, completa l'interès arqueològic del lloc. És, com es feia abans, una mena d'arcosoli recobert de rajoles decorades antigues, de mostra i de les anomena-

des "d'oficis" i una escudella i un aiguamans encastats. També s'hi veu el canó del desguàs. Les rajoles d'oficis representen un sastre, un carnisser, etc. i són de l'època de les "fulles de lliri", del segle XVIII.

Torre, aigüera i mínuscul jardinet fan un conjunt que val la pena de ser contemplat i exhibit.

NOTES:

- (1) Del 1369 hi ha un document molt explícit, que conté l'ordre de les obres de fortificació que manà fer Aimeric de Sallent, comissionat reial, al monestir de Sant Benet. Entre altres coses diu: "... Item que lo mur qui ve tro el cantó de la enfermeria sia alçat amb tàpia aitant com ara és lo cantó de la hostaleria, e puig que hi sia fet ampits amb sos merlets ... Item que lo mur qui és continu en tro el cantó de la enfermeria sia alçat de pedra una cana de Barcelona, e puig sia igualtat amb tàpia amb l'altre mur..." (SOLÀ I MORETA, FORTIÀ: *El monestir de Sant Benet de Bages*. - Centre Excursionista de la Comarca de Bages. - Manresa, 1955, p.107).
- (2) SARRET I ARBÓS, JOAQUIM: *Manresa castell-ciutat*. - Ajuntament de Manresa. - Manresa, 1916, pp. 35 i 37.

PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A LA VIL·LA ROMANA DE BOADES

*Eduard Sánchez i Campoy
Antoni Daura i Jorba*

Aquest darrer estiu amb motiu de la instal·lació d'un tub col·lector de salmorres al barri rural de Boades, dintre del terme de Castellgalí, es va posar a la llum pública el perill que suposava per al patrimoni arqueològic aquest projecte, ja que afectava una de les més importants vil·les romanes de la nostra comarca. Assabentat d'aquest fet el Servei d'Arqueologia de

la Generalitat de Catalunya es va iniciar un procés de protecció de la vil·la a fi d'intentar que les obres del col·lector no afectessin, en el seu recorregut subterrani, cap part del jaciment. D'aquesta manera l'esmentat Servei encarregà de fer unes prospeccions per a delimitar l'extensió, així com la naturalesa arqueològica, de les restes romanes allí localitzades